

Krykalova I. V., Senior Specialist of Information and Document Use Department
State Archive of Mykolaiv Region (Ukraine, Mykolaiv), mail@mk.archives.gov.ua

Land amelioration in Mykolaiv region (1950–1980)

The article highlights the necessity of amelioration measures in order to improve natural landscapes characteristics in Mykolaiv region and concentrates on such measures taken in 1950–1980 as drainage, irrigation, river and streamflow regulation, sand dunes and gullies fixation. It is spoken in detail about meliorative network construction and exploitation, namely, Ingulets irrigation system, melioration systems and forest hydromelioration stations in districts of Mykolaiv region. The article also investigates the work of water resources and amelioration department. It can be concluded that due to land amelioration productivity of Mykolaiv region agriculture had been increased, as well as thousands of workplaces created.

Key words: Mykolaiv region, amelioration, river, irrigation system, hydrotechnical constructions, irrigated lands, exploitation, agricultural plants, productivity.

УДК 342.25(477.73)

М 33

Матвієнко Л. В.

кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету

кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв),

matvienko_luydmila@meta.ua

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ НОВОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОСТОРУ: МИКОЛАЇВЩИНА

У статті розкрито зміни адміністративно-територіального устрою Миколаївщини на початку XXI ст.

Ключові слова: Миколаївщина, адміністративний устрій, сільські об'єднані територіальні громади.

Актуальність проблеми формування, становлення та ефективного функціонування окремих адміністративно-територіальних одиниць, що становлять основу цілісної системи адміністративно-територіального устрою країни в цілому, підтверджується також і низкою важливих нормативно-правових документів, в яких питання визначення та формування оптимальної територіальної основи України посідає чільне місце [1, 2].

В Україні нормативно-правові питання адміністративно-територіального устрою на даний час регулюються положеннями Конституції України (у першу чергу розділом IX), в якій зазначається, що адміністративно-територіальний поділ – це поділ території держави на певні частини з метою організації управління на місцях. Управління здійснюється органами державної влади, які створюються в адміністративно-територіальних одиницях усіх рівнів – селах і селищах, районах, містах, областях, він формується на загальноукраїнському рівні з урахуванням економічних, соціальних, історичних та національних особливостей розвитку конкретних територій, специфіки розселення [1].

Безперечно, такі характеристики містять в собі всі без виключення регіони України, але хотілося б привернути увагу до історії Миколаївщини, яка посідає значне місце в територіально-адміністративному устрої нашої країни.

Сучасна Миколаївська область розташована на півдні України, в степовій зоні, в басейні нижньої течії річки Південний Буг. На заході вона межує із Одеською, на півночі – з Кіровоградською, на сході – з Херсонською і Дніпропетровською областями.

Як окрема політико-адміністративна одиниця України Миколаївська область була утворена 22 вересня 1937 р. [2, с. 858]. Площа області 24,6 тис. км² (4,1% території України). Обласний центр – м. Миколаїв. Загальна чисельність населення області складає 1 млн. 168 тис. (2,6% всього населення України) [16].

Не зважаючи на чисельні дослідження, безпосередньо присвячені специфіці виокремлення Миколаївщини як адміністративно-територіальних одиниць, нагальність розгляду історичного його аспекту спричинило подальші наукові розшуки, важливі у наукових студіюваннях та в практиці державного будівництва.

Всі перераховані вище історичні факти є загальновідомими, але вони є підтвердженням того, що народи, які перебували на даній території протягом тривалого хронологічного періоду, безперечно, вплинули на формування економічного, соціального історичного, національного базису нашого краю, що дає безперечні підстави для ствердження особливості Миколаївщини як автентичної адміністративно-територіальної одиниці із обґрунтованими перспективами розвитку в майбутньому.

Безперечно, успішне та послідовне унормування територіально-адміністративного устрою сприятиме більш ефективній реалізації Україною політики європейської інтеграції, подальшому розвитку держави загалом.

Ці перетворення повинні базуватися послідовній адміністративно-територіальній реформі, про необхідність якої вже не перший рік наголошують як науковці, так управлінці-практики, зазначаючи, що слід чітко розмежовувати поняття «адміністративно-територіальні перетворення» та «адміністративно-територіальний устрій». Це розмежування полягає в тому, що адміністративно-територіальні перетворення не зачіпають, як правило, питання територіального устрою, який спираючись на природну характеристику території, її розміри, конфігурацію, є територіальним розподілом населення (населені і міжнаселені території, міста, які виступають опорними каркасами території, сільські населені пункти та ін.). Він об'єктивований кліматом, розподілом ґрунтів, природних ресурсів, орографією та іншими чинниками. Реформування територіального устрою вимагає меншою мірою декількох десятиліть, у той час як процес природного (стихійного) формування займає, як правило, століття.

З 1954 р. Миколаївська область існує в сучасних межах. Вона включає: 19 адміністративних районів, 9 міст, 17 селищ міського типу і 908 сільських населених пунктів [4, с. 39].

Починаючи з 2014 року уряд року розпочав реформу в межах чинної Конституції, яка призвела до змін територіально-адміністративного устрою України.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році.

У квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі.

Для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було в першу чергу внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформувати пакет нового законодавства.

Зміни до Конституції перш за все мали вирішити питання утворення виконавчих органів обласних та районних рад, реорганізації місцевих державних адміністрацій в органи контролю-наглядового типу, дати чітке визначення адміністративно-територіальної одиниці – громади.

За цей час вже сформований і діє основний пакет нового законодавства, впроваджуються першочергові законодавчі ініціативи. Мова йде про:

Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Завдяки цим змінам відбулася фінансова децентралізація: місцеві

бюджети зросли на 206,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. в 2014 до 275 млрд. грн. в 2019 році.

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. За 2015–2019 роки в Україні добровільно створено 982 об'єднані територіальні громади (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли близько 4500 колишніх місцевих рад 11 млн. людей проживають в ОТГ. Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими.

Закон також запровадив інститут старост в ОТГ, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади. В селах ОТГ працюють вже 3207 тисяч старост та виконуючих обов'язки старост.

На період сьогодні на території Миколаївщини існує 42 сільські об'єднані територіальні громади. Площа яких становить 12583,0 км², з населенням 318142 осіб. Першою сформована Куцурубська сільська об'єднана територіальна громада, Очаківського району 25 жовтня 2015 року. Останньою – Мішково-Погорілівська сільська об'єднана територіальна громада Вітовського району 22 грудня 2019 року [5].

Кабінет Міністрів України визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. 2020 рік став ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: більшість існуючих малочисельних місцевих рад об'єднуються, стануть спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед людьми та державою. Це створить стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприятиме прискоренню реформ у сфері охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних послуг, енергоефективності та інших секторах.

12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету

Міністрів, після місцевих виборів в Україні буде 1469 територіальних громад, які покриватимуть усю територію країни.

17 липня 2020 року Верховна Рада України прийняла Постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів». Згідно з документом, тепер в Україні 136 районів. Старі 490 районів парламент ліквідував.

У результаті, після чергових місцевих виборів восени 2020 року на новій територіальній основі районів та громад, повноваження між рівнями управління повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень.

У 2021 році очікується внесення зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення.

Отже, на тлі формування в Україні політичної нації сучасного європейського зразка та зростання інтересу до критичного аналізу вітчизняної історії посилену увагу привертає історична ретроспектива формування й становлення окремих територіально-адміністративних одиниць, які в розвитку своєму поєднали як загальні риси, притаманні багатьом відповідним адміністративно-територіальним одиницям України, так і унікальні, що стосуються лише певної конкретної території. Це стосується географічного розташування, природно-кліматичних умов, демографічної ситуації тощо.

Література

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.

2. Про затвердження Положення про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР: Указ Президії Верховної Ради УРСР від 12 березня 1981 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1654-10#Text> (дата звернення: 18.09.2020).

3. Реабілітовані історією: у 27 томах. Київ-Миколаїв: Світогляд, 2005.
Книга 1: Миколаївська область. С. 857–861.

4. Гаврилова І. В. З історії краєзнавства Миколаївщини (1944–1960 рр.).
Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження: VI Миколаївська обласна конференція. Миколаїв, 2006. С. 38–40.

5. Децентралізація в Україні: офіційний портал. URL:
<https://decentralization.gov.ua/> (дата звернення: 18.09.2020).

Matvienko L. V., Ph. D. of History, Associate Professor of Social and Humanitarian Sciences, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv),
matvienko_luydmila@meta.ua

Impact of processes on the formation of a new administrative space: (Mykolaiv region)

The article reveals changes in the administrative-territorial structure of Mykolaiv region at the beginning of the XXI century.

Key words: Mykolaiv, region, administrative-structure, rural territorial, communities are united.

УДК 338.483(477.75)

М 48

Мельник М. О.

начальник відділу інформації та використання документів державного архіву
Миколаївської області (Україна, Миколаїв), melnik_marina@ukr.net

ТУРИЗМ НА МИКОЛАЇВЩИНІ

У статті йдеться про становлення та розвиток туристично-екскурсійної галузі Миколаївщини, організацію масового туризму як виду спорту та відпочинку, формування туристичної індустрії як міжгалузевого комплексу з виробництва товарів та послуг для туризму у другій половині ХХ ст.